

64.753

RAAP
Postbus 1347
1000 BH AMSTERDAM

RAAP-NOTITIE 753

Plangebied Centrumplan, locatie 1 en 2

Gemeente Groesbeek

Een inventariserend archeologisch onderzoek

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Groesbeek

Titel: Plangebied Centrumplan, locatie 1 en 2, gemeente Groesbeek; een inventariserend archeologisch onderzoek

Status: eindversie

Datum: juli 2004

Auteur: drs. A.M.V. Meij

Bestandsnaam: L:\QXPress\Notities\2004\GRCG\N0753-GRCG.qxd

Projectcode: GRCG

Projectleider: drs. A.M.V. Meij

Projectmedewerkers: drs. N.M.J.E. Boemaars & L.M. Flokstra

ARCHIS-waarnemingsnummer: wordt nog door de ROB toegekend

Autorisatie: drs. H.F.A. Haarhuis

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 020-463 4848

Zeeburgerdijk 54

telefax: 020-463 4949

1094 AE Amsterdam

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 1347

1000 BH Amsterdam

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2004

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Groesbeek heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 24 juni 2004 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de geplande bouwkundige ontwikkelingen in de gemeente Groesbeek. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voorzover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

Verspreid over het plangebied hebben grote bodemverstoringen plaatsgevonden. Dit heeft ertoe geleid dat in een groot gedeelte van het plangebied het oorspronkelijke bodemprofiel is verdwenen.

Tijdens het inventariserend archeologisch onderzoek zijn in het plangebied geen (eenduidige) archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. Derhalve worden geen aanbevelingen voor vervolgonderzoek gedaan.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Groesbeek heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 24 juni 2004 een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd in verband met de geplande bouwkundige ontwikkelingen in de gemeente Groesbeek. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het opsporen van deze resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebied en archeologische verwachting

Het plangebied omvat twee deelgebieden (totaal ca. 0,4 ha) en ligt in het centrum van Groesbeek (figuur 1). Locatie 1 (ca. 0,15 ha) ligt in het verlengde van de Stationsweg en grenst aan het spoor, locatie 2 (ca. 0,25 ha) grenst aan het Kloosterpad-Oost. Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 46B van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaten zijn 192.950/421.160 (locatie 1) en 192.825/421.050 (locatie 2). Ten tijde van het onderzoek was het plangebied ten dele verhard en ten dele braakliggend. Voor het gebied geldt een hoge archeologische verwachting voor resten van bewoning vanaf het Paleolithicum t/m de Late Middeleeuwen (zie § 2.2).

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het inventariserend archeologisch onderzoek is uitgevoerd volgens de hiervoor geldende normen en richtlijnen die zijn vastgelegd in het Handboek ROB-specificaties (Brinkkemper e.a., 1998). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), de instelling die het beheer heeft over de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA; Voorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001, versie 2.0).

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden. Enkele vaktermen worden achter in deze notitie beschreven (zie verklarende woordenlijst).

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARChEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geologie en geomorfologie

Het plangebied ligt op de oosthelling van de stuwwal van Nijmegen die is ontstaan door de stuwende werking van het ijs gedurende het Saalien. Nadat het ijs was gesmolten, werd het hierdoor uitgeschuurde tongbekken (bekken van Kranenburg) opgevuld met fluvioglaciale afzettingen die waren aangevoerd met smeltwater afkomstig van de stuwwal. Gedurende het zeer koude Midden Weichselien was de ondergrond permanent bevroren, zodat het vrijkomende water gedurende de zomers niet kon wegzakken. Hierdoor ontstonden geulen en smeltwaterdalen in de helling van de stuwwal die veel zand en grind afvoerden dat aan de voet van de stuwwalhelling werd afgezet (Stiboka/RGD, 1988).

Tijdens het Midden Weichselien vond op zeer grote schaal winderosie plaats en werden in de luwte van de oostflank van de stuwwal eolische sedimenten afgezet. Deze sedimenten liggen als een dek over grote delen van het plangebied en kunnen als zandige löss of als lössleem worden aangemerkt. Het dek is vaak niet dikker dan 1,2 m en ligt meestal op grindige grove zanden (Oude Rengerink, 2003).

Bodem

Het plangebied is in verband met bebouwing niet gekarteerd ten behoeve van de bodemkaart (Stiboka, 1976). Op de Archeolandschappelijke eenhedenkaart van Groesbeek staat het plangebied aangegeven als een vorstvaaggrond en/of poldervaaggrond in (zandige) leem (Willemse, 2004).

Archeologie

In ARCHIS staan geen archeologische vindplaatsen uit het plangebied geregistreerd. Uit de directe nabijheid van het plangebied zijn diverse vindplaatsen uit het Mesolithicum t/m de Late Middeleeuwen bekend. Deze archeologische vindplaatsen vallen buiten het kaartbeeld van figuur 1. Een van deze archeologische vindplaatsen ligt op circa 170 m ten zuidoosten van het plangebied en heeft betrekking op een grafveld uit de Romeinse tijd (ARCHIS-waarnemingsnummer 15901).

Archeologische verwachting

Voor het plangebied gold bij aanvang van het veldonderzoek een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de periode Paleolithicum t/m Late Middeleeuwen. Deze verwachting is gebaseerd op de aanwezigheid van bekende vindplaatsen in de nabije omgeving en de landschappelijke ligging van het plangebied. Het plangebied ligt in een reliëfrijke omgeving, in een overgangszone tussen de stuwwal van Nijmegen en het lager gelegen bekken van Kranenburg. Een gebied met een grote variatie in landschappelijke zones is van oudsher een aantrekkelijke vestigingslocatie (Oude Rengerink, 2003).

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn negen boringen verricht die evenredig over beide locaties zijn verspreid (figuur 1). De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen. Deze methode is niet geschikt om graven, verkavelingspatronen en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen.

Er is geboord tot maximaal 2,0 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn onder meer conform NEN 5104 beschreven (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,5 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Over het hele plangebied hebben intensieve bodemverstoringen plaatsgevonden. Het zuidelijke deel van locatie 1 wordt tevens gekenmerkt door steilwanden die duiden op afgravingen. Daarnaast is over een groot oppervlak van het plangebied (bouw)zand opgebracht. Deze activiteiten hebben ertoe geleid dat in een groot gedeelte van het plangebied het oorspronkelijke bodemprofiel is verdwenen. In de meeste gevallen gaat het verstoorde bodemprofiel op sterk variërende diepten abrupt over in natuurlijke stuwwalafzettingen. Het betreft matig tot zeer grof zand met grind.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in drie van de negen boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Het betreft uitsluitend enkele fragmenten Paffrath aardewerk (10e-13e eeuw) uit een verstoorde laag. Omdat deze zijn waargenomen in de geroerde bovengrond, waarin zich veel recent materiaal bevindt en waarin verder geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen, vormen deze drie indicatoren geen aanleiding om de aanwezigheid van een archeologische vindplaats (met grondsporen) in het plangebied te vermoeden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Verspreid over het plangebied hebben grote bodemverstoringen plaatsgevonden. Deze verstoringen bestonden uit het vergraven van het plangebied en het gedeeltelijk aanbrengen van een pakket ophogingszand. Dit heeft ertoe geleid dat in een groot gedeelte van het plangebied het oorspronkelijke bodemprofiel is verdwenen. Tijdens het inventariserend archeologisch veldonderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor archeologische (grond)sporen in het plangebied.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van (duidelijke) aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische (grond)sporen wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen.

Literatuur

Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Oude Rengerink, J.A.M., 2003. Ruilverkaveling Groesbeek, gemeente Groesbeek; Archeologische begeleiding van de uitvoering, Fase 2: archeologische advieskaart en plan van aanpak. *RAAP-rapport 868*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Stiboka, 1976. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartbladen 46 West/Oost Vierlingsbeek*. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Stiboka/RGD, 1988. *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000. Kaartblad 46 Gennep*. Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst, Wageningen/Haarlem.

Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie, 2001. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie. Eindrapport van de Vorbereidingscommissie Kwaliteitszorg Archeologie*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Den Haag.

Willemse, N.W., 2004. Gemeente Groesbeek; een archeologische beleidsadvieskaart. *RAAP-rapport 1007*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS ARChEologisch Informatie Systeem
-Mv beneden maaiveld
ROB Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Verklarende woordenlijst

eolisch	Door de wind gevormd, afgezet.
fluvioglaciaal	Door smeltwater (afkomstig van gletsjers) afgezet.
leem	Grondsoort die wordt gekenmerkt door een hoog siltgehalte (bodemdeeltjes tussen 0,002 en 0,05 mm).
löss	Eolisch (= wind-) afzetting van zeer fijnkorrelig materiaal waarvan het overgrote deel van de korrels (60-85%) kleiner is dan 63 Fm.
Saalien	Voorlaatste glaciaal, waarin het landijs tot in Nederland doordrong (vorming stuwwallen), ca. 200.000-130.000 jaar geleden.
stuwwal	Door de druk van het landijs in het Saalien opgedrukte rug van scheefgestelde preglaciale sedimenten.
vaaggronden	Minerale gronden zonder duidelijke podzol-B-horizont, zonder briklaag en zonder minerale eerdlaag.
Weichselien	Geologische periode (laatste ijstijd, waarin het landijs Nederland niet bereikte), ca. 120.000-10.000 jaar geleden.

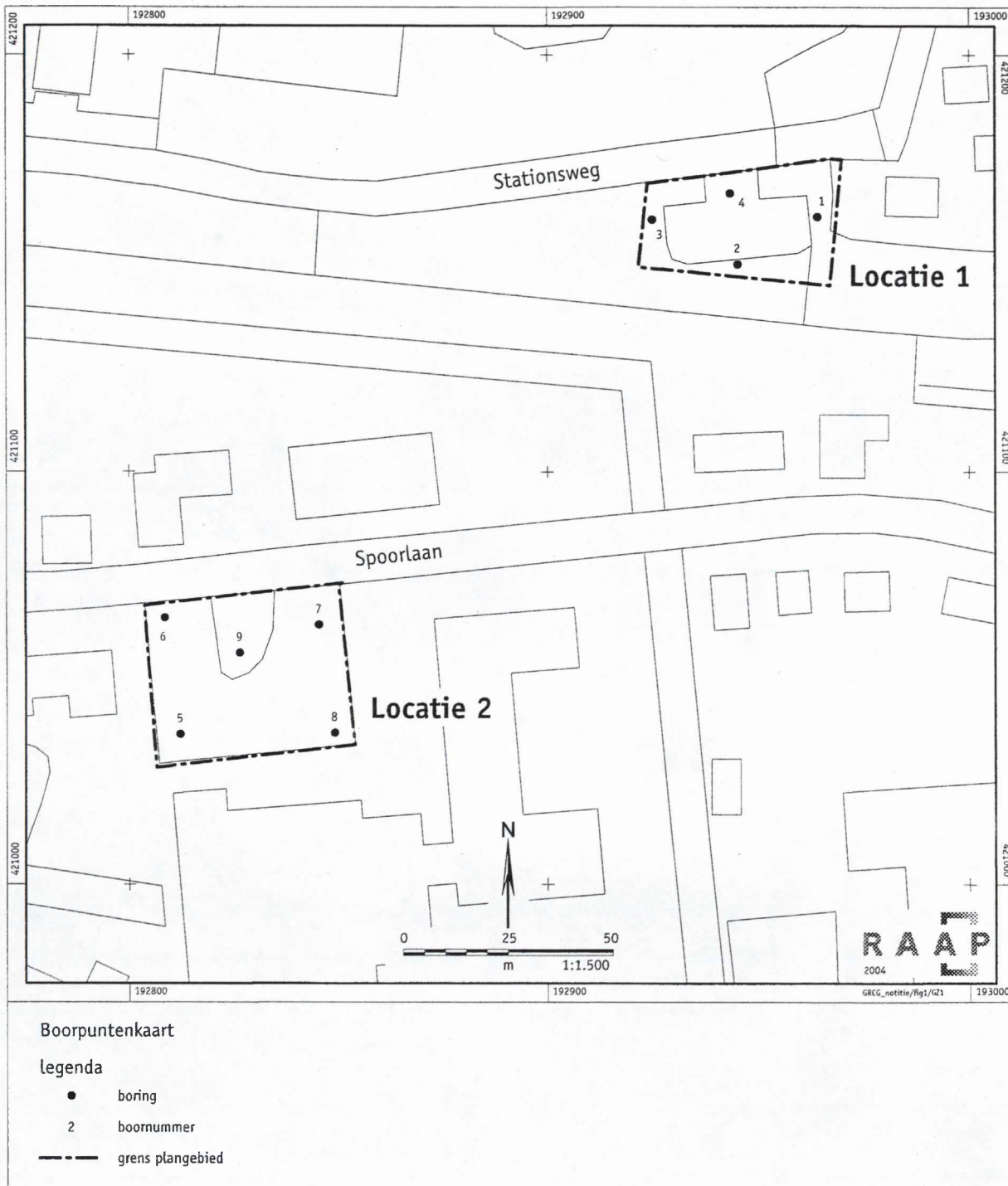
Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering		
Nieuwe tijd	1500	-	heden
Late Middeleeuwen	1050	-	1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050 na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450 na Chr.
IJzertijd	800	-	12 voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800 voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000 voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900 voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800 voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.